

СУ "Св.Св.Кирил и Методий" гр. Антоново, обл.Търговище

ул. "Тузлушки герой" № 20, тел.22-73

e-mail: sou_antonovo@abv.bg www.sou-antonovo.orgfree.com

**КЛУБ „МЛАД ЕТНОЛОГ” – ФОРМА ЗА СЪХРАНЯВАНЕ И РАЗВИВАНЕ
НА КУЛТУРНАТА ИДЕНТИЧНОСТ В СУ ”СВ.СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЙ”, ГР.
АНТОНОВО, ОБЛ.ТЪРГОВИЩЕ**

Кина Атанасова

Иванка Христова – Риджакова

1. Резюме на същността на практиката: 24 ученици от шести и седми клас, членове на клуб „Млад етнолог”, създаден по проект „Да съхраним духа на етносите жив”, финансиран от ЦОИДУЕМ, извършиха проучвания върху историята на етносите на територията на община Антоново в краеведската литература, в регионалните музеи Омуртаг и Търговище, в регионалния Държавен архив и в Централен военен архив – В.Търново. Извършена бе теренна работа в няколко населени места като бяха интервюирани по-възрастни роми, турци и българи за близката и по-далечна история на общността, за личните им истории, за отношенията между различните етноси по въпросник, изготвен с помощта на етнолог. Историята на трите етноса в общината бе проучена чрез разкази на баби и дядовци, родственици на учениците. Събран беше снимков материал. Резултатите от проучванията и част от снимковия материал бяха публикувани в сборник със заглавие „Памет за Тузлука – епизод 2”, издателство „Фабер”, град Велико Търново, 2016 г. /Тузлук е традиционното название на територията, върху която е разположена днешната община Антоново/.

2. Данни за училището, общината, където е реализирана практиката.

Община Антоново се намира в полупланинската част на Североизточна България и е една от общините със силно изразена безработица и миграционни процеси. Населението е съставено основно от три етнически групи: българи, турци и роми. В последните години силно намалява броят на българите и турците за сметка на ромското население, което нараства.

Отличителна черта на общината е голямата и площ и големият брой населени места, макар и с малко население – 32 населени места, в които живеят общо около 6500 души.

СУ „Св. Св. Кирил и Методий”, гр. Антоново, е средишно училище и единственото средно училище в общината. В него се обучават 267 ученици от 25 населени места на община Антоново. От тях над 50 % са роми. Голяма част от родителите на учениците работят в чужбина или в други населени места в страната и целогодишно отсъстват от семейството. Отглеждането, възпитанието и контролът им е

поверен на възрастни хора – баби и дядовци или само на единия родител, за които е невъзможно пълноценно да изпълняват тази отговорност. През последните години се наблюдава тенденция към увеличаване броя на децата от ромски етнос, особено в начален курс, където процентът в някои класове варира до 75 - 80. Сто процента от пътуващите деца са обхванати в групи за целодневна организация на учебния ден. Проблем до тази година, когато стартира проект BG05M2OP001-2.004-0004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)“ – фаза 1, беше финансирането на извънкласните дейности с децата, защото като средишно училище, работещо по проект BG051PO001-3.1.06 „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“, ние не работихме по проект BG051PO001-4.2.05-0001 „Да направим училището привлекателно за младите хора” - УСПЕХ.

Благодарение на спечеления проект „Да съхраним духа на етносите жив”, финансиран от ЦОИДУЕМ, през учебната 2015 – 2016 година учениците работиха в пет клуба, които дадоха много добра възможност за смислено прекарване на свободното време и развиване на творческите им възможности, за интегриране, обучение в дух на толерантност, съхраняване и развиване на културната им идентичност.

3. Културно-образователна област, образователно направление, предмет, група/клас, форма на педагогическо взаимодействие/класна форма на работа, занимания по интереси. Работата в клуба обединяваше културно-образователните области: „Обществени науки и гражданско образование”, „Български език и литература” и „Математика, информатика и информационни технологии” и представлява занимания по интереси.

4. Времето, в което беше реализирана е от 01.10.2015 г до 30.06.2016 г.

5. Екипът, който реализира практиката е в състав Кина Атанасова – старши учител по български език и литература и ръководител на клуба и Иванка Христова – Риджакова – главен учител и преподавател по информатика и информационни технологии, която работеше с учениците върху текстообработката на материалите и графичното оформление на корицата на сборника.

6. Описание на групата.

Групата ученици, с които беше реализирана практиката, беше сборна - 24 ученици от шести и седми клас; 12, 13, 14 - годишни; 9 роми, 5 българи, 10 турци. Подборът беше осъществен с основни критерии: желание за участие и интерес към

темата, равностойно включване на представители от трите етноса и ученици в неравностойно социално положение.

7. Основните педагогически цели, които се преследваха бяха:

- Интеркултурно образование чрез иновативна практика;
- Възпитаване в дух на етническа толерантност;
- Съхраняване и развитие на културната идентичност на учениците от етническите малцинства;
- Превенция на ранното отпадане от училище;
- Специфична цел на практиката бе създаване на продукт, който да съхрани паметта на местната общност и да се използва като помагало в работата в часовете по история и цивилизация, свят и личност, български език и литература и часа на класа.

8. Пълно описание на практиката.

➤ Същност – СУ „Св. Св. Кирил и Методий”, гр. Антоново има традиции в участието на ученици в изследователска работа, посветена на паметта на общността. През 2004-2005 година наши ученици взеха участие в създаване на сборника „Памет за Тузлука”, осъществен по проект „Антоново – минало, настояще, бъдеще”. Първата разлика между „тогава” и „сега” е, че интервюираните тогава бяха родени през 20-те и 30-те години на двадесети век и говореха предимно за периода от Освобождението до Втората световна война, а в настоящия сборник хората, които разказват са родени през 50-те и 60-те години на двадесети век и разказват за периода от времето на социализма до наши дни. Втората разлика е в равнопоставеността на трите етноса в интервюираните и интервюиращите.

➤ Технология на подготовката: Осъществена беше връзка с етнологии, разработен бе въпросник за теренна работа от етнолога д-р Илия Вълев, проведено беше обучение, разработено беше тематично разпределение за работа на клуба и времеви график за извършване на дейностите; Проучени бяха актуални публикации, свързани с подобен род изследвания („Страдание и спасение. Паметта на еврейските общности в Русе, Шумен и Варна” – разкази, резултат от теренно проучване, проведено през пролетта на 2015 година).

➤ Технология на реализацията (етапи);

В **първия етап** от работата клубът се занимаваше с проучване на краеведска литература. Като стартово събитие за работата на клуба и активизираща интереса

дейност на учениците участвахме в конкурса на фондация „Екообщност” - „Дърво с корен” с проучване на историята и снимки на многовековен дъб, намиращ се в центъра на Антоново и свързан със заселването на българи от Западните покрайнини след Освобождението в този край.

Вторият етап включваше теренна работа и първична обработка на информацията – прехвърляне на аудиофайлове в архива, прослушване и запис като текст на компютър.

Третият етап беше свързан с посещение и работа в Регионалните музеи в Омуртаг и Търговище, Държавен архив Търговище и Централен военен архив Велико Търново. Посещенията в близките градове бяха свързани както с изследователска работа, така и с културно-образователна и развлекателна дейност. Посещението в Централния военен архив във Велико Търново беше свързано с издирване документи за участието на пращадници на учениците от трите етноса във войните. Около 80 са жертвите от община Антоново по време на Тутраканската битка по време на Първата световна война, 100-годишнината от която беше отбелязана наскоро, между които и представители на малцинствата (турци). Вълнуваща беше срещата с етнолог Тинка Бозова, автор на редица изследвания и музейна експозиция „Таборът отива към небето”, посветена на ромските традиции и култура и консултант по проекта.

Четвъртият етап беше свързан с подготовка на сборника с интервюта и снимков материал, събран по време на работата и фотоекспозиция под надслов „Нишките на живота на моя род”. След отпечатването в издателство „Фабер”, сборникът беше представен пред ученици, родители, партньори от НЧ „Христо Ботев-1921” - град Антоново, учители и други представители на местната общност. Присъстващите на представянето получиха екземпляр от сборника. Сборникът бе предоставен на регионалните библиотеки в гр. Търговище и гр. Велико Търново, на училища – партньори в работата по образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

➤ Продължителност на приложението: Работата на клуба продължи една учебна година.

➤ Самооценка на иновативните елементи: Иновативни елементи в практиката са ангажирането на учениците в изследователска работа, която е по силите им, засилване интереса към историята на другия чрез непосредствени срещи и съпреживяване на личната история, поставяне на децата в нова социална роля, работа на различни места – в музея, в архива, в библиотеката, с хора от различен социален и интелектуален статус, от различни етноси.

9. Постигнатите резултати са повишена мотивация, засилен интерес към историята на родния край, към историята на собствения етнос и другите етноси, с които се съжителства в общината. Преодолени са в голяма степен стереотипите във възприемането на другия. Провокирана беше изненада и респект от разказите на информаторите. Учениците видяха дори своите близки в нова светлина. (От репликите „Тя, баба ми, не знае!”, „Той, дядо, ще откаже да бъде интервюиран” до нескрита гордост от представянето им). Провокирани бяха нови умения на изследователи, усъвършенствани умения за комуникация на български език, обогатени междупредметни връзки в областта на история, български език и информационните технологии. В началото на учебната 2016-2017 година учениците веднага питаха какви нови приключения сме им подготвили тази година. Важен момент в реализацията на практиката беше пътуването, разнообразието. Известният американски педагог реформатор Рон Кларк споделя в своята книга „Край на скуката в час”, че учениците от неговата академия осъществяват над 30 пътувания ежегодно. За деца от социално слаби семейства, които нямат възможност да участват дори в традиционните едnodневни екскурзии, организирани от училището, за деца, живеещи в район, отдалечен от големите градски центрове, пътуването с образователна и изследователска цел е голямо събитие.

Работата по осъществяване на дейността беше реализирана със съдействието на родители, баби, дядовци и родственици на учениците. Въпреки притесненията на децата, по-голяма част от близките с готовност приеха да участват като информатори в проекта, да предоставят снимков материал от личните си архиви. Партньор в работата на клуба бяха и читалищата в гр. Антоново, с. Любичево, с. Изворово, с. Стеврек, които ни предоставиха възможност за работа с краеведска литература и помещения за провеждане на част от интервюта.

10. Предимство на представената практика в сравнение със стандартните подходи за работа и обучение е изследването, провокацията. Работата е завладяваща и интригуваща, а от друга страна - поставя децата в активна позиция. От трета – степента на трудност не е прекалено висока и не демотивира ученици. Наборът от ученици, с които работим в мултиетническа среда, не постига максимума при директното обучение. Те имат нужда да докосват, да чувстват, да наблюдават, да го изживеят. И ако пак цитираме философията на Кларк за преподаването и общуването в училище, ние споделяме неговото правило: „Създавайте мигове, които ще оставят трайни следи в живота на детето!”. Сигурни сме, че сме оставили такива следи.

Участниците в клуба получиха свой екземпляр от сборника, в който се споменават техните имена като работили по проекта, публикувани са снимки на групата. Това ще бъде важна част от техния личен архив, който ще им създава самочувствие и основание за гордост сега и в бъдеще.

Родителите и близките на учениците също изказват своето задоволство и гордост от участието на децата им в проекта и неговите продукти.

11. Възможности за прилагане в други училища, които реализират идентични образователни дейности и преследват идентични образователни цели. Настоящата практика дава широка възможност да бъде прилагана и в други училища, които преследват сходни образователни и възпитателни цели. Съществува възможност за модифициране и обогатяване.

12. Ограничения и възможни затруднения. Затрудненията идват от осигуряване на финансов ресурс, което сега може да се осъществи чрез Проект BG05M2OP001-2.004-0004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)“ – фаза 1. За съжаление в програмата са заложили малко средства за транспортни разходи, едва няколко процента, които ограничават възможностите за пътуване, за излизане от традиционната образователна среда, особено за училища в отдалечени от градски и културни центрове райони, с много ученици от социално слаби семейства.

13. Устойчивост/целесъобразност на практиката.

Устойчивостта на практиката може да се постигне чрез участие в проекти – в следващите три години това е възможно чрез Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове за „Твоят час“.

Контакти:

Училищен сайт: www.sou-antonovo.orgfree.com

Кина Атанасова – 0886619742, kina_at@abv.bg

Иванка Христова-Риджакова - 0886877797, yanesa_69@mail.bg

Адрес на електронната поща на СУ”Св.Св.Кирил и Методий”: sou_antonovo@abv.bg

П Р И Л О Ж Е Н И Я

Приложение 1

Из сборник материали, резултат от работа на клуб „Млад етнолог“, със заглавие „Памет за Тузлука – епизод 2“ /интервю със Стефан Данаилов Стефанов/
Стефан Данаилов Стефанов, р. 1951 г., с. Малоградец

Израсъл съм в малко селце, в Шишковица – на три километра от Антоново. Роден съм през 1951 година. Учил съм в началното училище в Шишковица, след туй - в Антоново. Там си завърших образованието. От ромския етнос съм.

Аз съм израснал в много бедно семейство. Родът ми е от Шишковица. На турски селото се казваше Тюркише, даже на училището пишеше така. Семейството ни беше седемчленно – пет деца – трима братя и две сестри. Моите родители се занимаваха със селско стопанство – овцевъди, говедари. Аз покрай тях – къде учех, къде им помагах. И така с последни сили гледах все да им помагам с нещо.

Обаче детските години ми минаха не само с роми. Минаха ми годините с българи. За съжаление в нашето село нямаше турци. Като деца си играехме не така, както в днешно време – компютри, дискотеки. На нас ни минаваше времето по дерета, по реки, по бъзе. Из гората ходехме на излет, водеше ни учителката. Така ни преминаха детските години.

Като израснах, поех моите задължение. Аз съм по професия музикант. Музикант съм от дванадесетгодишна възраст. Свирия на акордеон. Никой не ме е научил. Самоук! Харесвах музиката. В мойто село имаше един музикант, доста прочут, Станчо Бонев се казваше. Чак настръхвам аз (*сега като си спомня – б.р.*)! И като свиреше той, аз винаги съм се явявал пред портата му да слушам. Той само ми даваше да поддържа акордеона, не да свирия. Вижда, че съм много запален. Казваше на баща ми: „Абе, купи му акордеон!“. Той отговаряше човека: „Бедност! Откъде да му купя акордеон?!“ И аз какво направих? След като изкарах училището, през лятото сме във ваканция някъде четири месеца и взех селските кози. Около четиридесет кози ги пасох четири месеца! Имаше един бай Иван, на Гошо Пощата баща. Беше пощаджия за Девино и Шишковица. Викам му: „Бай Иване, купи ми един акордеон. Аз ще паса овците четири месеца, пари не ме интересуват.“ И той намери акордеон в село Девино – на старо, за петдесет лева, с дванайсет баса, най-малките акордеончета. Оттам нататък аз си свирия, тананикам си. Израснах вече. Започнах много добре да свирия. Но за жалост не ме изпратиха в Котел (*в музикалното училище за народно свирене и пеене – б.р.*). Няма как! Все бедност! Не знам... Уж добри пари вземаха. Нямахме глад. Но през моите години имаше. Дай да си призная! Дете като бях, имаше глад.

После аз се заех. Много важно в детството е човек да не лъже. Щото ако се научи да лъже, му става навик. Културата е друго, лъжата друго. Ако човек лъже, той загубва самия си авторитет. Авторитет много трудно се печели, ама много лесно се губи. (...) Трябва да сте единни, да има разбирателство. Щото ти, ако не можеш да играеш с дете от ромски, от турски, от български произход...

В казармата изкарах добре. Свирих на една група в читалището в Провадия, където служих. Като се върнах, започнах сватбарски мероприятия – посещавам сватби, свирия редовно. Прехранвам си семейството. Добре ми плащаха. През 1983 г. постъпих на работа като скотовъден и полевъден бригадир. Отговарях за нивите, за фермите. Изкарах десет години. Единайсет стада овце имаше в нашите села. (.....)

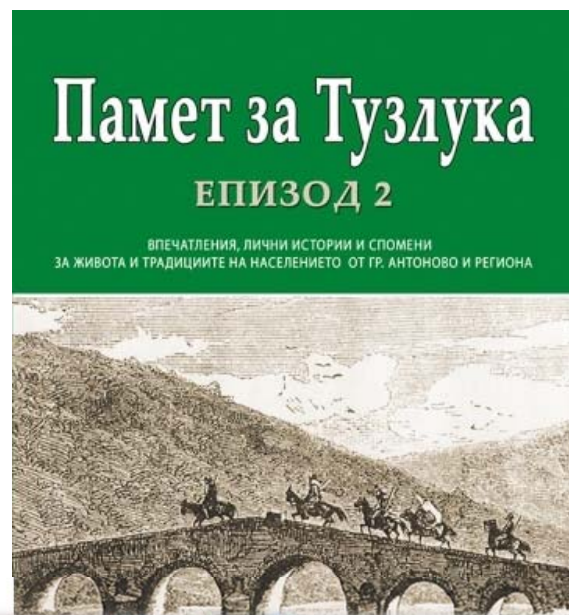
Като дойде месец март, като дойдат Заговезни, правехме оратници от слама, от гуми, въртяхме по цяла вечер. Туй ни беше играта. Опушени!... Ама сладко си спяхм... И майка ми като направеше пита, ама в пепелта, в подница от глина. Върху нея се слага жар, пепел. Аз изкарвах хляба. Маджун правеха нашите от камъш. В Божица имаше маджунарница. Аз ходех на маджунарница – пиехме сок, ядахме, играехме с децата българчета. Не са ме нагрубили. До днеска пъпът ми е хвърлен тука, в Антоново, в тоя район.

Нещо да ви кажа за Малоградец. Населението на тези села е дошло от Кюстендилско след Освобождението. Западно от селото е местността Костадинтепе. Разположено е между две реки – Кара дере и Ак дере. Сега тук живеят около осемдесет човека – роми, турци и българи.

За името ме питате. Мойто име по рождение е Сали. Тука имаше една баба Славка. Нас ни прекръстиха през 1981 г. Баба Славка е жена на Ангел Ризов, баба е на журналистката от БТВ Десислава Ризова. И вика: ”Аз ще те кръстя Стефан Данаилов!” Тука идва Десислава Ризова и писа за селото, направи ми снимка. Та тъй – баба Славка ме кръсти. Те, тез хора, много ме обичаха. С дъщеря им Венка съм връстник. И до днеска си нося мойто славно име с тоя акордеон – музикант, артист. От тази гледна точка станах Стефан Данаилов. Трябва да си оправдавам името сега.

Приложение 2

Корица на сборника

Приложение 3

Клуб „Млад етнолог” с информаторите от село Любичево Енвер и Зюлбие Дамадови

Приложение 4

Клуб „Млад етнолог” на посещение в РИМ – Търговище

Приложение 5

Клуб „Млад етнолог” в лабораторията на Централен военен архив – Велико Търново

Приложение 6

Пред джамията в село Любичево след интервю с Енвер и Зюлбие Дамадови

Приложение 7

С етнолога Тинка Бозова – изследовател на ромските традиции и култура

